1. Hadis İlminin Konusu ve Önemi

Bismillahirrahmanirrahim

Müslüman olmak; Allah'ın (c.c.) varlığına, birliğine ve Muhammed'in (s.a.v.) Allah (c.c.) tarafından gönderilmiş son peygamber olduğuna inanmak demektir. Peygamber Efendimizin Allah'ın (c.c.) seçtiği bir elçi olduğuna iman eden kişi, hayatının her alanında Onu kendine rehber kabul etmiş sayılır. Onu rehber edinen her Müslüman, inanç esaslarını, ibadetlerdeki kural ve ölçüleri, insanlarla ilişkilerinde dikkat etmesi gereken ilkeleri Resul-i Ekrem'den öğrenmelidir. Kendi hayat tarzını, Peygamberimizden (s.a.v.) öğrendikleri ile şekillendirmelidir.

Bir Müslüman, hayatını Peygamberimizin (s.a.v.) öğretileri ile şekillendirdiği ölçüde iyi bir Müslüman olur. Bu nedenle kadın, erkek her Müslümanın Peygamber Efendimizi yakından tanıması, doğru anlaması; Allah'ın (c.c.) istediği gibi bir kul olması ve Allah'ı (c.c.) hoşnut edecek bir hayat sürdürebilmesi bakımından olmazsa olmaz bir öneme sahiptir.

Hadis ilmi, tam da bu noktada yani Müslüman kimlik ve kişiliğinin oluşmasında ve korunmasında yapıcı bir görev üstlenir. Çünkü hadis ilmi, Peygamber Efendimizi tanımak ve anlamak ile ilgilenen bir ilim dalıdır. Peygamber Efendimizin sözleri, tutum ve davranışları, güzel ahlakı hadis ilminin başlıca konusudur.

HADİS İLMİNİN ÖNEMİ

Hadisleri öğrendikçe Peygamberimizi (s.a.v.) daha yakından tanımaya başlarız. İnanç esasları ile ilgili bize neler anlattığını bilir, ahiret hayatını ondan öğreniriz. Onun nasıl ibadet ettiğini, nasıl dua ettiğini, neleri sevip nelere kızdığını öğrenmiş oluruz. Nasıl bir baba olduğunu, nasıl bir eş olduğunu, nasıl bir öğretmen olduğunu, nasıl bir devlet adamı olduğunu kavrar, onu daha yakından tanımış oluruz. Resulullah Efendimizi tanıdıkça sever, sevdikçe onun yaşadığı gibi yaşamaya başlarız. Onun gibi inanır, onun ibadet ettiği gibi ibadet eder, onun güzel ahlakına benzeyen güzellikte bir ahlaka sahip olmak isteriz.

Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmuştur:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِى رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيراً

"Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman ve Allah'ı çokça anan kimseler için, Allah'ın elçisinde size güzel bir örnek vardır."[1]

Peygamber Efendimiz de:

"بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ حُسْنَ الْأَخْلَاقِ"

1 Ahzâb suresi, 21. ayet.

"Ben ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderildim" buyurmuştur.[2]

Hadis ilmi, bu içeriğiyle hayatlarında Peygamber Efendimizi örnek almak isteyenler için Allah'ın (c.c.) Resulü ile ilgili doğru bilgi vermeyi amaçlar. Bunun için de onun hikmetli sözlerini ve yaşama biçimini tespit eder. Elde edilen bilgileri konularına göre sınıflandırır ve hadis kaynaklarında bir araya getirir. Böylece Peygamberimizi (s.a.v.) tanımak ve anlamak isteyenler bu kaynaklara başvurmak suretiyle gerekli bilgilere kolayca ulaşırlar.

Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem

Mesela hadis kitaplarının namaz bölümlerine başvuranlar, Peygamberimizin (s.a.v.) nasıl namaz kıldığını bütün incelikleriyle öğrenebilirler. Ya da hadis kitaplarının tefsir bölümlerini okuyanlar, Peygamber Efendimizin Kur'an-ı Kerim ayetlerini nasıl yorumladığına dair birçok bilgi edinebilirler. Yahut hadis kaynaklarının edep bölümlerini inceleyenler, Resulullah'ın üstün ahlakının değişik yönlerine dair pek çok bilgiye ulaşırlar.

NOT EDELİM

Peygamber Efendimiz bir hadisinde "Benim ağzımdan kasten hadis uyduran kimse cehennemdeki yerine hazırlansın." buyurmuştur.

(Buhârî, İlim, 38; Müslim, Zühd, 82.)

Hadis ilmi, Peygamber Efendimizi tanımayı ve anlamayı amaçlayan bir ilimdir. Bu nedenle onun hakkında doğru bilgi edinilmesine büyük özen gösterir. Gerçekte Resul-i Ekrem'in sözü olmayan herhangi bir cümlenin onun tarafından söylenmiş gibi aktarılmasına izin vermez. Peygamberimizin (s.a.v.) gerçekten söyledikleri ile söylemediği halde o söylemiş gibi gösterilen sözleri birbirinden ayırmayı ilke edinir. Allah'ın (c.c.) Resulü'ne ait olmayan bir davranışın, onun tarafından yapılmış gibi anlatılmasına engel olur. Resul-i Ekrem'e ait olmayan söz ve davranışları ona aitmiş gibi gösterenlerin ve bunların uydurdukları haberlerin tanınmasını sağlar. Böylece Resulullah Efendimizin en doğru biçimde anlaşılması ve tanınması görevini yerine getirmiş olur.

Hadis ilmi, insan düşüncesini ve hayatını hurafelerden arındırmayı sağlar. Bir İslam âlimi, hadis olmayan sözleri belirlemeye çalışırken sadece dinî bir görev yerine getirmiş olmaz, aynı zamanda insanî ve ahlaki bir sorumluluk da üstlenmiş olur. Çünkü bu çalışmasıyla, sağlıklı düşünmenin yollarını açar, batıl inançları ve uygulamaları hayattan temizlemiş olur.

Hadis ilmi, Peygamber Efendimizle ilgili doğru bilgileri tespit etmeyi amaçlayan bir ilim dalı olduğu için, onun sözlerine ve davranışlarına dair bilgileri aktarırken dikkat edilmesi gereken kuralları da belirlemiştir. Bu kurallar Peygamber Efendimizi görerek ona iman etmiş ilk Müslüman nesil olan Sahabe-i Kirâm tarafından belirlenmeye başlamıştır. Böylece henüz Peygamber Efendimiz hayatta iken onun sözleri, davranışları ve güzel ahlakı Müslümanlar

2 Muvattâ, Hüsnü'l-hulk, 8.

arasında kurallı ve dikkatli bir biçimde, büyük bir titizlikle anlatılmaya başlanmış, her kuşaktan Müslümanlar bu yöntemleri muhafaza edip geliştirmeye gayret etmişlerdir. Dolayısıyla Peygamberimizle (s.a.v.) ilgili bilgi aktarma yöntem ve kuralları da Sahabe Dönemi'nden itibaren hadis ilminin konuları arasında yerini almaya başlamıştır.

NOT EDELİM

"Buhârî'nin hocası İshak b. Râhûye, bir derste sadece sahih (güvenilir) hadisler içeren küçük hacimli bir kitaba duyulan ihtiyaçtan söz etmişti. Buhârî o günlerde bir rüya gördü. Elindeki bir yelpaze ile Peygamber Efendimizin huzurunda onu serinletiyordu. Rüya tabircileri bunu, Allah'ın Elçisi'ni ona isnat edilen yalanlardan koruma şeklinde yorumladılar. Bunun üzerine Buhârî, el-Câmiu's-Sahih adlı eserini, topladığı 600.000 hadisten seçerek meydana getirdi. Eserin hacmini büyütmemek düşüncesiyle sahih hadislerin tamamını kitabına almadı."

(M. Yaşar Kandemir, el-Câmiu's-sahih, DİA, C 7, s. 114.)

3 Komisyon, Dini Terimler Sözlüğü, s. 445.